

דיני ברכה אחרונה - חלק 2

ברכה אחרונה

ברכה אחרונה נתקנה על ההנאה שיש לאדם מהאכילה. וכל זמן שיש לאדם את תחושת ההנאה, שעדיין המזון נמצא במעיו, יכול לברך ברכה אחרונה, אבל לאחר שהמזון התעכל, אינו יכול לברך (סי' קפ"ט סעיף ה). עיין בחזו"א או"ח סי' כ"ח ס"ק ד ובזאת הברכה עמי' פרק ה עמ' 49 הביאו).

ועל כן קבעו חכמים שכדי לברך ברכה אחרונה צריך שיתקיימו שני תנאים:

- א. שאכל לפחות כזית – כיון שרק מכמות זו יש את תחושת השובע ועל זה יש שם אכילה.
- ב. שהאוכל עדיין לא התעכל במעיו.

ולנו נותר לברר:

- א. כמה זה כזית? – ביררנו בשיעורים קודמים.
- ב. והיאך נדע שהמזון אכן לא התעכל במעיו.

שיעור עיכול

אכל ושבע – אדם שאכל מאכלים כלשהם (כל סוגי המאכלים ולא דווקא לחם) ושבע מהם, כל זמן שלא התעורר לו רעב, הוי אומר שהמזון לא התעכל ולכן בוודאי יוכל לברך עדיין ברכה אחרונה, אבל אם הסיבה שלא התעורר לו רעב זה לא מחמת אותה אכילה אלא בגלל שאחר אותה אכילה אכל דברים נוספים שלא קשורים לאכילה הראשונה וזה לא היה באותה סעודה אזי השובע שמרגיש עכשיו הוא לא בהכרח בגלל שהאוכל מהאכילה לא התעכל והפסיד את הברכה האחרונה ולא יכול לברכה שוב על האכילה הראשונה. (שו"ע סי' קפ"ד סעיף ה).

אכל ולא שבע – כלומר שהוא עדיין רעב, וא"כ אין לנו איך לדעת האם המזון התעכל במעיו או לאו, הרי זה שהוא רעב לא אומר כלום, כיון שהוא אף פעם לא שבע. קבעו חכמים שעד משך זמן של הליכת ארבעה מיל – 72 דקות, ברור שהמאכל לא התעכל במעיו, ועליו לברך ברכה אחרונה. והמגן אברהם חולק על כך וסובר שאין דרך לדעת בכזה מקרה האם המזון התעכל במעיו או לאו, ועל כן יאכל עוד מהמאכל ויברך ברכה אחרונה, ובזה יפטור גם את האכילה הראשונה על הצד שהמזון לא התעכל (סי' קפ"ד ס"ק כ במשנ"ב).

שיעור עיכול בשתיה

שתה משקה בשיעור המחייב ברכה אחרונה: זמן העיכול של שתיה קצר מזמן העיכול של אכילה, ועל כן לכתחילה יברך ברכה אחרונה מיד בתום השתיה. אך כל עוד מרגיש רוויה מהשתיה ששתה, יכול לברך ברכה אחרונה (סי' קפ"ד סעיף ה).

שתה וחש צמאון: אם שתה וכעת חש צמאון שוב, אינו יכול לברך, כיון שהשתיה התעכלה במעיו.

שתה ולא יודע לשער אם הוא צמא: הדיעה הרווחת שעד חצי שעה בוודאי יכול לברך ברכה אחרונה (עיין בספר וזאת הברכה פרק ה עמוד 51).